

FUNDACJA FOR - FORUM OBYWATELSKIEGO ROZWOJU

**Jak
przyspieszyć wzrost gospodarczy,
uzdrowić finanse publiczne
i dalej budować II filar emerytalny?**

Warszawa, 25 stycznia 2011

Autorzy:

Lech Kalina – FOR

Aleksander Łaszek – FOR

Andrzej Rzońca – współpracownik FOR

Wiktor Wojciechowski – FOR

Za pomoc w przygotowaniu raportu autorzy dziękują Jakubowi Borowskiemu, Agnieszce Chłoń-Domińczak, Piotrowi Ciżkowiczowi, Stanisławowi Gomułce, Mateuszowi Guzikowskiemu, Januszowi Jankowiakowi, Piotrowi Lewandowskiemu, Katarzynie Michalskiej, Jeremiu Mordasewiczowi, Ryszardowi Petru.

Raport zawiera tezy odzwierciedlające osobiste poglądy autorów.

Synteza:

*Za wzrost deficytu finansów publicznych o **6% PKB** w latach 2007-2010 odpowiadają następujące czynniki:*

- **1,7% PKB** to koszt spowolnienia gospodarczego
- **2,4% PKB** to obniżki podatków i składek uchwalone przed końcem 2007 roku, które zaczęły obowiązywać po 2007 roku, z czego:
  - **0,8% PKB** to wprowadzenie dwóch stawek podatku dochodowego w miejsce trzech,
  - **0,4% PKB** to wprowadzenie ulgi na dzieci,
  - **1,2%** to obniżenie składki rentowej.
- **0,5 PKB** to wzrost kosztów obsługi długu publicznego, z **2,3% PKB** do **2,8% PKB**.
- **0,4% PKB** to pogorszenie się salda w budżetach samorządów.

*W sumie, wymienione czynniki podbiły deficyt w finansach publicznych w 2010 roku w porównaniu do 2007 roku o **5% PKB**; wyjaśniają więc niemal cały przyrost deficytu w latach 2007-2010. Transfery do OFE zwiększyły się w tych latach tylko o 0,2%, z **1,4% PKB** do **1,6% PKB**.*

Obecny rząd przyczynił się do wzrostu deficytu w 2010 roku dwoma posunięciami:

- **0,3% PKB** to koszt podwyżek dla nauczycieli z lat 2008-2010,
- **0,2% PKB** to efekt znaczącego zwiększenia wydatków inwestycyjnych, innych niż finansowane ze środków UE. Największy wzrost miał miejsce w latach 2008-2009; w 2010 roku rząd zaczął je już ograniczać.

*Mimo więc, że to nie obecny rząd odpowiada za ogromny przyrost deficytu w finansach publicznych w latach 2007-2010, to na niego spada ciężar ograniczenia nierównowagi fiskalnej. Podjęte przez rząd działania, w tym w szczególności radykalne ograniczenie możliwości przechodzenia na wczesne emerytury, zmiany stawek VAT i zamrożenie progów podatkowych, obniżą deficyt w 2011 r. w porównaniu do roku poprzedniego o około **1,5% PKB** oraz w 2012 o około **0,5% PKB**.*

Jednocześnie jednak przedstawiona 30 grudnia 2010 r. propozycja trwałego, a nie przejściowego obniżenia transferów do OFE, może być traktowana jako deklaracja, że rząd nie chce wprowadzać innych zmian, które dalej ograniczyłyby deficyt.

*Na podstawie obecnych prognoz można więc szacować, że na koniec 2011 roku dług publiczny znajdzie się na granicy proggu **55% PKB** z dokładnością do kilku mld zł. Potrzebne są dodatkowe środki, żeby zmniejszyć to ryzyko.*

*W wyniku ograniczenia składki kierowanej do II filaru z obecnych **7,3%** do **2,3%** wynagrodzeń od kwietnia 2011 r. rząd planuje zmniejszyć tegoroczne potrzeby pożyczkowe, a w efekcie także przyrost długu publicznego o ok. **12 mld zł** (ok. **0,8 proc. PKB**).*

Osiągnięcie tych efektów w br. wydaje się mało prawdopodobne. Wymaga to uchwalenia zmian ustawowych w ekspresowym tempie i zakończenia całego procesu legislacyjnego w dwa miesiące. Tak szybkie tempo prac jest niezgodne z fundamentalnym i długookresowym charakterem systemu emerytalnego. Poddaje to w wątpliwość jakość procesu stanowienia prawa w Polsce. Istnieją poważne argumenty o charakterze konstytucyjnym, które wzmacniają wątpliwości, że projektowane przez rząd zmiany uda się w zakładanym czasie wprowadzić.

W celu uniknięcia przekroczenia progu 55% relacji długu publicznego do PKB w 2011 r., potrzebne jest przyspieszenie prywatyzacji w porównaniu z planem rządu (15 mld zł). W kolejnych latach proponujemy wprowadzenie w życie szerokiego pakietu reform, co pozwoliłoby na przyspieszenie wzrostu gospodarczego, uzdrowienie finansów publicznych i dalszą budowę II filaru systemu emerytalnego.

Proponowany pakiet reform obejmuje:

I. Przyspieszenie prywatyzacji - Pakiet „Tu i Teraz”

Zakładane przez rząd przyhamowanie tempa prywatyzacji w 2011 r. i w kolejnych latach nie ma merytorycznego uzasadnienia. Dobra koniunktura na rynku kapitałowym pozwala obecnie uzyskać atrakcyjne wyceny za sprzedawane pakiety akcji, zwłaszcza w przypadku spółek powiązanych z sektorem surowcowym (KGHM, spółki węglowe, Lotos, PKN Orlen).

Gdyby przychody z prywatyzacji uzyskane przez Ministra Skarbu w 2011 r. wyniosły 27 mld zł, zamiast planowanych 15 mld zł, to tegoroczna redukcja składki do II filaru nie byłaby w ogóle konieczna.

Realizacja tego scenariusza jest nie tylko lepsza dla gospodarki, ale daje też większe prawdopodobieństwo, że dług publiczny nie przekroczy 55% PKB, niż proponowane przez rząd zmiany w systemie emerytalnym.

II. Dokończenie reformy emerytalnej, na co składają się:

- A. Stopniowe podwyższanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn do 67 lat w latach 2012-2021 (wzrost wieku emerytalnego kobiet o 9 miesięcy rocznie, mężczyzn o 3 miesiące rocznie).*
- B. Włączenie funkcjonariuszy i żołnierzy rozpoczynających służbę od 2012 roku do powszechnego systemu emerytalnego.*
- C. Włączenie górników do powszechnego systemu emerytalnego od 2012 r.*
- D. Objęcie dochodów lepiej zarabiających rolników (od 2000 zł. miesięcznie) podatkiem PIT i składkami ubezpieczeniowymi na ZUS.*
- E. Uspójnienie wymiaru rent z wymiarem emerytur w 2011 r.*

III. Wprowadzenie innych zmian w systemie ubezpieczeń społecznych zwiększające podaży pracy

- A. Wstrzymanie wydłużenia płatnych urlopów macierzyńskich do 26 tygodni w 2014 r.*
- B. Obniżenie wysokości zasiłków chorobowych z 80 do 60% wynagrodzenia i wprowadzenie 3 dniowego okresu oczekiwania*

- C. Dostosowanie wysokości zasiłków chorobowych funkcjonariuszy i żołnierzy do zasad obowiązujących w systemie pracowniczym*
- D. Obniżenie wysokości zasiłków opiekuńczych z 80 do 60% wynagrodzenia i wprowadzenie 3 dniowego okresu oczekiwania*
- E. Przywrócenie wysokości zasiłków dla bezrobotnych sprzed ich podniesienia w 2010 r.*

IV. Ograniczenie innych wydatków publicznych:

- A. Utworzenie Centrum Usług Wspólnych w administracji centralnej*
- B. Racjonalizacja zakupów towarów i usług w administracji centralnej*
- C. Likwidacja becikowego*
- D. Obniżenie zasiłku pogrzebowego*
- E. Podniesienie pensum nauczycieli przy utrzymaniu wzrostu ich wynagrodzeń*
- F. Reguła zrównoważonego budżetu dla jednostek samorządu terytorialnego.*

V. Proefektywnościowe uproszczenie podatków, likwidację lub ograniczanie ulg podatkowych

- A. Modyfikacja ulgi prorodzinnej*
- B. Likwidacja ulgi na internet w podatku dochodowym*
- C. Likwidacja obniżonej stawki VAT na usługi hotelarskie*
- D. Likwidacja zwrotu części VAT za materiały budowlane*

VI. Zwiększenie pozostałych dochodów finansów publicznych

- A. Dochody ze sprzedaży praw do emisji CO₂*

Poniższy tekst przedstawia szeroki zakres reform potrzebnych Polsce, by trwale i mocno przyspieszyć wzrost gospodarczy. Podkreślamy jednak, że możliwe jest opracowanie także mniejszych pakietów reform, dających przyspieszenie wzrostu gospodarczego i pozwalających uratować reformę emerytalną.

---

1. Przyczyny wzrostu deficytu finansów publicznych w latach 2007-2010

Według szacunków Komisji Europejskiej z końca 2010 roku deficyt sektora finansów publicznych w Polsce (czyli deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych według ESA 95) wyniósł w 2010 roku 7,9% PKB i był wyższy niż w 2007 roku o 6 proc. PKB. Według wstępnych ocen Ministerstwa Finansów dług publiczny na koniec 2010 roku osiągnął 53,5 proc. PKB. Zbliży się więc do drugiego progu ostrożnościowego (55 proc. PKB).

Dziesięć lat temu, za rządów Leszka Millera (2001-2004), również istniało ryzyko, że relacja długu publicznego do PKB przekroczy drugi próg oszczędnościowy. W październiku 2003 r. wicepremier Jerzy Hausner przedstawił projekt reformy finansów publicznych. W latach 2004-2007 miał on przynieść oszczędności ok. 49,4 mld zł. Na początku 2004 r. rząd Leszka Millera przyjął wersję planu, która dawała oszczędności ok. 31 mld zł. Oceniano wówczas, że bez przeprowadzenia reform w 2006 roku dług publiczny przekroczyłby konstytucyjny próg 60 proc. PKB.

W lutym 2005 r. rząd Marka Belki oszacował, że w latach 2004-2007 r. reformy z planu Hausnera przyniosą oszczędności 25,4 mld zł., w tym na wydatkach socjalnych 14,4 mld zł. Niestety, oryginalny plan Hausnera został zrealizowany tylko częściowo. Co gorsze, w kolejnych latach część tych reform została odkręcona. Rządy Kazimierza Marcinkiewicza (2005-2006) i Jarosława Kaczyńskiego (2006-2007), działające w warunkach szybkiego wzrostu gospodarczego, wprowadziły kosztowne dla finansów publicznych ustawy: obniżenie składki rentowej, zastąpienie cenowej waloryzacji rent i emerytur waloryzacją cenowo-płacową oraz dwukrotne wydłużenie o rok możliwości przechodzenia na wcześniejsze emerytury (łącznie o dwa lata – 2007-2008).

Powrotem do realizacji planu Hausnera, a przede wszystkim do założeń reformy emerytalnej, było znaczące ograniczenie – mimo weta prezydenta - możliwości przechodzenia na wcześniejsze emerytury przez rząd Donalda Tuska (2007-).

Za wzrost deficytu finansów publicznych o **6% PKB** w latach 2007-2010 odpowiadają następujące czynniki:

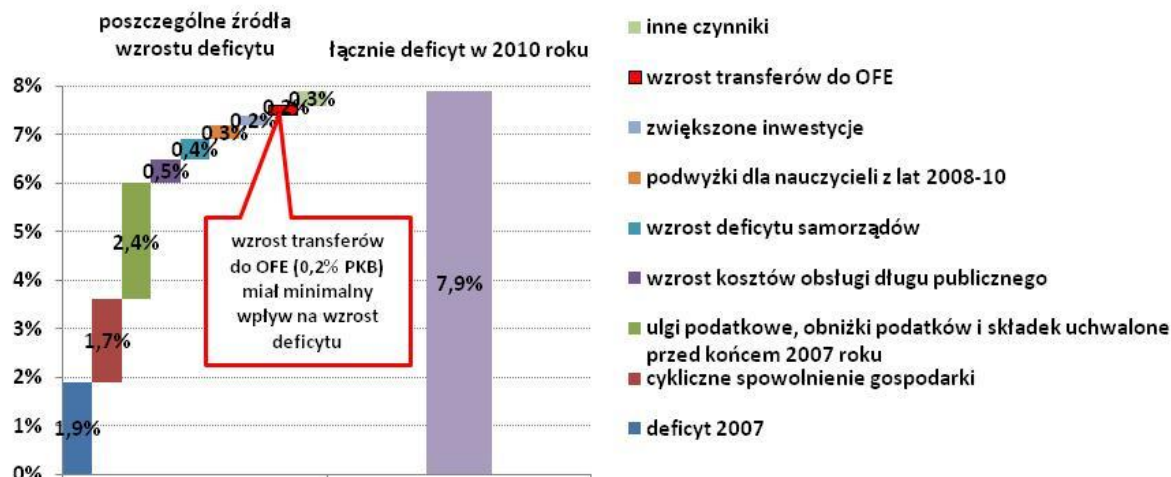
- **1,7% PKB** to koszt spowolnienia gospodarczego¹
- **2,4% PKB** to obniżki podatków i składek uchwalone przed końcem 2007 roku, które zaczęły obowiązywać po 2007 roku, z czego:
  - *0,8% PKB to wprowadzenie dwóch stawek podatku dochodowego w miejsce trzech,*
  - *0,4% PKB to wprowadzenie ulgi na dzieci,*
  - *1,2% to obniżenie składki rentowej².*
- **0,5% PKB** to wzrost kosztów obsługi długu publicznego, z 2,3% PKB do 2,8% PKB.
- **0,4% PKB** to pogorszenie się salda w budżetach samorządów. W 2007 roku sektor samorządowy wykazał niewielką nadwyżkę, a w 2010 roku miał deficyt wynoszący co najmniej 1% PKB. Jest to szacunek po odjęciu wpływu czynników o charakterze cyklicznym oraz skutków zmian w podatkach i paropodatkach uchwalonych przed końcem 2007 roku, a obowiązujących po 2007 roku (w tej części, w której dotknęły one budżety samorządów).

---

¹ Szacunek ten nie uwzględnia wpływu na deficyt w finansach publicznych spowolnienia dynamiki PKB w tej części, w której wynikało ono ze spadku potencjalnego tempa wzrostu gospodarki. W rezultacie, można uznać go za zaniżony.

² Obniżenie składki rentowej oznacza ubytek dochodów sektora finansów publicznych o 1,5% PKB, ale część tej obniżki zaczęła obowiązywać już w ciągu 2007 roku, zmniejszając dochody sektora w tamtym okresie o 0,3% PKB.

Wykres 1. Źródła wzrostu deficytu sektora finansów publicznych w latach 2007-2010 (w% PKB)

Źródło: szacunki własne na podstawie danych Eurostatu

W sumie, wymienione czynniki podbiły deficyt w finansach publicznych w 2010 roku w porównaniu do 2007 roku o **5% PKB**; wyjaśniają więc niemal cały przyrost deficytu w latach 2007-2010. Do tej wielkości należy jeszcze dodać uchwalone przed końcem 2007 roku, a podbijające deficyt dopiero w latach późniejszych, zastąpienie cenowej waloryzacji rent i emerytur waloryzacją cenowo-płacową oraz wydłużenie możliwości przechodzenia na wcześniejsze emerytury.

Transfery do OFE przyczyniły się do wzrostu deficytu w bardzo niewielkim stopniu. Zwiększyły się w tych latach tylko o 0,2 pkt. proc., tj. z 1,4% PKB do 1,6% PKB.

Budżety na 2009 i 2010 rok były stosunkowo oszczędne. Obecny rząd przyczynił się do wzrostu deficytu w 2010 roku w zasadzie dwoma posunięciami:

- **0,3% PKB** to koszt podwyżek dla nauczycieli z lat 2008-2010 (po odjęciu opłacanych przez nich podatków i składek),
- **0,2% PKB** to efekt znaczącego zwiększenia wydatków inwestycyjnych, innych niż finansowane ze środków UE. Największy wzrost miał miejsce w latach 2008-2009; w 2010 roku rząd zaczął je już ograniczać.

Mimo więc, że to nie obecny rząd odpowiada za ogromny przyrost deficytu w finansach publicznych w latach 2007-2010, to na niego spada ciężar ograniczenia nierównowagi fiskalnej. Podjęte przez rząd działania, w tym w szczególności radykalne ograniczenie możliwości przechodzenia na wczesne emerytury, wprowadzenie reguły wydatkowej, zmiany stawek VAT i zamrożenie progów podatkowych, obniżą deficyt w 2011 r. w porównaniu do roku poprzedniego o około 1,5% PKB oraz w 2012 o około 0,5% PKB. Jednocześnie jednak przedstawiona 30 grudnia 2010 r. propozycja trwałego, a nie przejściowego obniżenia transferów do II filara, może być traktowana jako deklaracja, że rząd nie chce wprowadzać innych zmian, które dalej ograniczyłyby deficyt.

Jeżeli:

- a. dług publiczny na koniec 2010 roku wyniósł 53,5% PKB (wstępny szacunek wiceministra finansów D. Radziwiłła)

- b. nominalna dynamika PKB w 2011 r. wyniesie 6%, co wydaje się konserwatywnym założeniem³

to aby dług publiczny – liczony według polskiej metodologii - nie przekroczył 55% PKB w 2011 r., nie może on się zwiększyć bardziej niż o 69 mld zł.

Jeśli zostałyby spełnione poniższe założenia:

- + **100 mld zł** wyniosłby deficyt w finansach publicznych według ESA '95;
- + **15 mld zł** wyniosłby deficyt w budżecie środków europejskich, który nie ma wpływu na deficyt według ESA '95, ale zwiększa potrzeby pożyczkowe sektora finansów publicznych
- **15 mld zł** wyniosłby przychody z prywatyzacji i w całości posłużyłyby zmniejszeniu potrzeb pożyczkowych sektora finansów publicznych
- **20 mld zł** wyniosłby korzyści z centralizacji zarządzania płynnością w sektorze finansów publicznych, które jednorazowo powinny obniżyć przyrost długu sektora finansów publicznych
- **10 mld zł** wyniosłby deficyt Krajowego Funduszu Drogowego, który jest wliczany do deficytu sektora finansów publicznych wg ESA 95, ale nie jest uwzględniany w deficycie finansów publicznych według polskiej metodologii

---

to przyrost długu publicznego w 2011 r. (wg polskiej metodologii) wyniosłby **70 mld zł**.

Na podstawie obecnych prognoz można więc oceniać, że na koniec 2011 roku dług publiczny znajdzie się na granicy 55% PKB z dokładnością do kilku mld zł. Nie jest wcale przesądzone, że bez ograniczenia transferów do OFE próg ostrożnościowy zostanie przekroczony. Oczywiście, bez podjęcia dodatkowych działań zmniejszających potrzeby pożyczkowe, ryzyko takiego przekroczenia będzie wysokie. Mogłoby się ono zmaterializować w sytuacji ewentualnego osłabienia złotego wywołanego np. przez nasilenie się kryzysu fiskalnego w strefie euro.

Ewentualne przekroczenie drugiego progu ostrożnościowego w 2011 r. nie oznaczałoby jednak katastrofy.

- Po pierwsze, dane o wielkości długu zostałyby opublikowane w połowie 2012 r., a zatem już po wyborach parlamentarnych.
- Po drugie, zgodnie z ustawą o finansach publicznych, budżet na kolejny rok (czyli na 2013 r.) musiałby przewidywać taki deficyt, aby relacja długu publicznego do PKB była niższa od wartości uzyskanej w momencie przekroczenia progu (czyli w 2011 r.). Nie oznacza to zatem konieczności natychmiastowego równoważenia budżetu.
- Po trzecie, działania naprawcze, które muszą być uruchomione w przypadku przekroczenia przez dług publiczny poziomu 55% PKB nie są wcale drastyczne. Obejmują one m.in. zamrożenie wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej (jest już wprowadzone w 2011 r.), wprowadzenie cenowej waloryzacji rent i emerytur (zamiast cenowo-płacowej), zamrożenie wydatków w urzędach państwowych.

---

³ Założono, że w 2011 r. realna dynamika PKB wyniesie 3,5%, delator PKB 2,4%. - zgodnie z wytycznymi MF z grudnia 2010 r. Nie są to wielkości trudne do osiągnięcia.

2. Jak przyspieszyć wzrost gospodarczy, uzdrowić finanse publiczne i dalej budować II filar emerytalny?

W wyniku ograniczenia składki kierowanej do II filara z obecnych 7,3% do 2,3% wynagrodzeń od kwietnia 2011 r. rząd planuje zmniejszyć tegoroczne potrzeby pożyczkowe, a w efekcie także przyrost długu publicznego o ok. 12 mld zł (ok. 0,8 proc. PKB). Osiągnięcie tych efektów w br. wydaje się mało prawdopodobne. Wymaga to uchwalenia zmian ustawowych w ekspresowym tempie i zakończenia całego procesu legislacyjnego w dwa miesiące. Tak szybkie tempo prac jest niezgodne z fundamentalnym i długookresowym charakterem systemu emerytalnego. Poddaje to w wątpliwość jakość procesu stanowienia prawa w Polsce. Istnieją poważne argumenty o charakterze konstytucyjnym, które wzmacniają wątpliwości, że projektowane przez rząd zmiany uda się w zakładanym czasie wprowadzić.

W kolejnych latach transfery do II filara mają wzrosnąć z 2,3% do 3,5% wynagrodzeń w okresie 2011 - 2017. W efekcie, obniży to potrzeby pożyczkowe i przyrost długu publicznego o ok. 1,0-1,1 proc. PKB rocznie. Rząd nie planuje powrotu do obecnego poziomu składki, lecz dąży do trwałego i znaczącego obniżenia transferów do kapitałowej części systemu emerytalnego. Nie jest to zatem przejściowe rozwiązanie antykryzysowe.

Możliwe i pożądane z punktu widzenia gospodarki i bezpieczeństwa przyszłych emerytur jest kontynuowanie budowy systemu kapitałowego w ramach dotychczasowego modelu, przy jednoczesnym obniżaniu relacji długu publicznego do PKB. Wymaga to przeprowadzenia reform w finansach publicznych i gospodarce, które trwale ograniczają wydatki i/lub zwiększają dochody sektora finansów publicznych, a jednocześnie będą sprzyjać przyspieszeniu tempa rozwoju gospodarki.

W celu uniknięcia przekroczenia progu 55% relacji długu publicznego do PKB w 2011 r., potrzebne jest przyspieszenie prywatyzacji w porównaniu z planem rządu (15 mld zł). Pozostawienie składek do OFE na dotychczasowym poziomie ułatwi przeprowadzenie procesów prywatyzacyjnych, tak jak miało to miejsce w 2010 r.

W kolejnych latach proponujemy wprowadzenie w życie szerokiego pakietu reform, co pozwoliłoby na przyspieszenie wzrostu gospodarczego, uzdrowienie finansów publicznych i dalszą budowę II filara systemu emerytalnego.

Pakiet proponowanych reform obejmuje:

- I. Przyspieszenie prywatyzacji
- II. Dokończenie reformy emerytalnej
- III. Wprowadzenie innych zmian w systemie ubezpieczeń społecznych zwiększające podaży pracy
- IV. Ograniczenie innych wydatków publicznych
- V. Proefektywnościowe uproszczenie podatków, likwidacja lub ograniczanie ulg podatkowych
- VI. Zwiększenie pozostałych dochodów finansów publicznych

I. Pakiet „Tu i Teraz” - przyspieszenie prywatyzacji

Przyspieszenie prywatyzacji jest fundamentalną reformą, która zwiększa efektywność gospodarki, uniezależnia ją od decyzji polityków, a jednocześnie zmniejsza potrzeby pożyczkowe państwa. Zamiast emisji obligacji rząd może bowiem finansować deficyt finansów publicznych przychodami ze sprzedaży posiadanego majątku. Prywatyzacja stanowi zatem dźwignię dla finansów publicznych, która pozwala ograniczyć przyrost długu publicznego w relacji do PKB. Przyspieszenie prywatyzacji nie wymaga zmian ustawowych, jej tempo zależy wyłącznie od decyzji rządu. Rząd może z niej skorzystać tu i teraz.

W 2011 roku przychody z prywatyzacji mają wynieść 15 mld zł. W latach 2012-2013 – zgodnie z założeniami Wieloletniego Planu Finansów Państwa – przychody z prywatyzacji mają wynieść łącznie kolejne 15 mld zł.

Realizacja tego planu oznaczałaby drastyczne spowolnienie prywatyzacji w stosunku do 2010 r., kiedy całkowite przychody ze sprzedaży udziałów w państwowych spółkach wyniosły 22 mld zł (choć ok. 3 mld zł było pseudoprywatyzacją⁴). **Zakładane przez rząd przyhamowanie tempa prywatyzacji w 2011 r. i w kolejnych latach nie ma merytorycznego uzasadnienia. Dobra koniunktura na rynku kapitałowym pozwala obecnie uzyskać atrakcyjne wyceny za sprzedawane pakiety akcji, zwłaszcza w przypadku spółek powiązanych z sektorem surowcowym (KGHM, spółki węglowe, Lotos, PKN Orlen).**

W drugiej połowie stycznia 2011 r. rynkowa wartość akcji największych spółek giełdowych oraz Energii będących w posiadaniu Ministerstwa Skarbu Państwa i BGK (bez kolejowych spółek transportowych, nieruchomości, kopalni) wynosiła ok. 100 - 110 mld zł (Tabela 1). Kwota ta pokryłaby równowartość całkowitych transferów do II filaru w dotychczasowej wysokości w okresie najbliższych 4-5 lat.

Gdyby przychody z prywatyzacji uzyskane przez Ministra Skarbu w 2011 r. wyniosły 27 mld zł, zamiast planowanych 15 mld zł, to tegoroczna redukcja składki do II filara nie byłaby w ogóle konieczna.

Osiągnięcie 27 mld zł z jest możliwe poprzez realizację wybranych z poniższej listy działań prywatyzacyjnych:

- dokończenie prywatyzacji Enei (sprzedaż pakietu 51% akcji) – ok. **5,0 - 5,5 mld zł**
- dokończenie prywatyzacji Energii (sprzedaż pakietu 84,2% akcji) – ok. **7,5 mld zł**
- dokończenie prywatyzacji Zespołu Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin – ok. **1,0 – 1,2 mld zł**
- prywatyzacja realizowana przez inne resorty niż ministerstwo skarbu państwa (zgodnie z planem rządu) – **3 mld zł**
- sprzedaż pozostałego pakietu akcji KGHM (31,79%) – wykorzystując bardzo dobrą koniunkturę na rynku miedzi i rekordową wycenę akcji KGHM – ok. **10 - 11 mld zł**, ewentualnie sprzedaż pakietu 11,79% akcji i zejście przez Skarb Państwa do 20% udziału w spółce – ok. **3,5 - 4 mld zł** – w styczniu 2010 roku MSP sprzedało 10%

⁴ W grudniu 2010 r. resort skarbu uzyskał ok. 3 mld zł od kontrolowanej przez siebie PGE, która odkupiła od państwa mniejszościowe pakiety akcji w kilku spółkach-córkach.

pakiet akcji KGHM po 103 zł za akcję, obecnie można sprzedać kolejny pakiet po cenie ok. 70% wyższej

- sprzedaż 10% akcji PKO BP – ok. **5 mld zł**
- sprzedaż 10% akcji PZU – ok. **3 mld zł**
- sprzedaż 10% pakietu akcji PGE – ok. **4 mld zł**
- sprzedaż 10% pakietu akcji Tauron – ok. **1 mld zł**
- sprzedaż 10% pakietu akcji PGNiG – ok. **2 mld zł**

Osiągnięcie przychodów prywatyzacyjnych na pożądanym poziomie 27 mld zł wymagałoby zatem przeprowadzenia – przy wsparciu OFE, które dysponowałyby pełną składką przekazywaną z ZUS, tak jak miało to miejsce w 2010 r. – wybranych transakcji prywatyzacyjnych z powyższej listy, która łącznie obejmuje projekty szacowane na 35 – 43 mld zł.

Przyspieszenie prywatyzacji jest nie tylko lepsze dla rozwoju gospodarki niż proponowane przez rząd zmiany w systemie emerytalnym, ale dodatkowo pozwala na utrzymanie w tym roku długu publicznego poniżej 55% PKB.

Tabela 1. Szacunkowe przychody ze sprzedaży akcji w największych spółkach należących do Skarbu Państwa (wg wycen z GPW z dnia 21 stycznia 2011).

	<i>Obecny udział Skarbu Państwa</i>	<i>Wariant I</i>		<i>Wariant II</i>	
		<i>Docelowy udział Skarbu Państwa</i>	<i>Szacunkowe przychody ze sprzedaży*</i> (w mld zł)	<i>Docelowy udział Skarbu Państwa</i>	<i>Szacunkowe przychody ze sprzedaży*</i> (w mld zł)
Enea	51%	0	5,0 - 5,5	0	5,0 - 5,5
Energa*	84,20%	0	7,5	0	7,5
Lotos**	53,19%	0	2,4 – 2,7	0	2,4 – 2,7
KGHM	31,79%	0	10 - 11	0	10 – 11
Tauron	36,01%	0	3,5 - 4,0	25%	1,1 - 1,2
PGE	69,30%	0	26,5 - 29,5	25%	17 - 18,8
Orlen	27,52%	0	5,0 - 5,5	25%	0,5
PGNiG	72,49%	0	13,5 - 15,0	25%	8,9 - 9,9
PKO BP	51,0***	0	24,5 – 27	25%	12,5 – 13,9
PZU*	45,20%	0	12 - 13,5	25%	5,5 - 6,0
RAZEM (mld zł)			100- 110		70 – 77

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych MSP oraz bieżących wycen rynkowych spółek (dolny zakres zakłada 10% dyskonto do bieżących cen rynkowych).

* Wycena Energi według umowy z PGE. Przedział wyceny spółek zakłada 10 proc. dyskonto w stosunku do bieżącego kursu ceny.

** Łączny udział skarbu państwa i Nafty Polskiej w akcjonariacie Lotosu.

*** Łączny udział skarbu państwa i banku BGK w akcjonariacie PKO BP.

II. Dokończenie reformy emerytalnej

Jedną z przyczyn wysokiego deficytu finansów publicznych są wciąż liczne przywileje emerytalne, które umożliwiają wczesne odchodzenie z rynku pracy. W założeniach reformy emerytalnej z 1999 r. przewidywano włączenie wszystkich grup zawodowych do powszechnego systemu emerytalnego, w którym wysokość świadczenia zależy od kapitału zgromadzonego na indywidualnych kontach emerytalnych oraz oczekiwanej długości życia.

Przez ostatnie 12 lat od momentu rozpoczęcia reformy, część przywilejów emerytalnych, choć z opóźnieniem, ograniczono. Największym sukcesem rządu PO-PSL było ograniczenie możliwości przechodzenia na wcześniejsze emerytury od 2009 r.

W minionej dekadzie były jednak także ruchy w przeciwną stronę, wycofujące się z już wprowadzonych zmian. Najbardziej kosztownym wyłomem było trwale wyłączenie z powszechnego systemu emerytalnego pracowników rozpoczynających pracę w służbach mundurowych w 2003 r. i górników w 2005 r. Wciąż poza powszechnym systemem emerytalnym są rolnicy, których system ubezpieczeń społecznych (KRUS) jest silnie dotowany z pieniędzy podatników.

Poniżej przedstawiamy propozycje zmian, w wyniku których reforma emerytalna w Polsce zostanie dokończona.

A. Stopniowe podwyższanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn do 67 lat w latach 2012-2021 (wzrost wieku emerytalnego kobiet o 9 miesięcy rocznie, mężczyzn o 3 miesiące rocznie).

Podwyższenie wieku emerytalnego kobiet planowane było już w planie Hausnera. Polacy żyją coraz dłużej i mogą także dłużej pracować. Większość krajów Europy Zachodniej już zrównała (Dania, Finlandia, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia, Szwecja) lub jest w trakcie zrównywania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn na poziomie 65 lat (Austria, Grecja, Malta, Wlk. Brytania). W kolejnych latach w niektórych z tych krajów (Dania, Niemcy) planuje się dalsze wydłużanie wieku emerytalnego do 67 lat.

Obecny system emerytalny – poprzez sposób wyliczania przyszłych świadczeń - zachęca do wydłużania okresu pracy zawodowej. Te bodźce nie są jednak wystarczająco silne, aby podnieść efektywny wiek emerytalny ponad obecnie obowiązujący poziom powszechnego wieku emerytalnego (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn). Doświadczenia międzynarodowe dowodzą, że większość ludzi odchodzi z rynku pracy zaraz po uzyskaniu prawa do dożywotniego świadczenia emerytalnego. Utrzymanie niskiego wieku emerytalnego może wzmacniać presję pracodawców do tego, aby starsi pracownicy sami odchodzili z rynku pracy. Poza tym, nie można zapominać, że większość całkowitej emerytury jest i najprawdopodobniej będzie dalej finansowana ze „składek” do ZUS i z podatków wpłacanych przez pokolenie pracujące. Im wyższy w przyszłości będzie efektywny wiek emerytalny, tym mniejsze daniny państwo będzie nakładać na pracujących, aby móc wypłacać emerytury.

W Polsce przez najbliższą dekadę przewiduje się wzrost oczekiwanej długości życia o 2,2 roku dla mężczyzn (z 70,9 do 73,1 lat) i o 1,8 roku dla kobiet (z 80,7 do 82,5 lat).⁵

---

⁵ por. CRZL/IBS, 2010, Zatrudnienie w Polsce 2008, str. 26

Podwyższenie wieku emerytalnego dla obu płci oznacza zatem nie tylko osiągnięcie obecnych standardów rozwiniętych krajów UE, ale dodatkowo – dostosowanie tempa podwyższania wieku emerytalnego w Polsce do prognozowanego wydłużenia oczekiwanego trwania życia.

Skutki dla finansów publicznych:

Według szacunku Instytutu Badań Strukturalnych w wyniku mniejszych wydatków na emerytury oraz większych wpływów z podatków i składek ubezpieczeniowych płaconych przez pracujących, saldo sektora finansów publicznych poprawi się od 1 mld zł w pierwszym roku reformy do 18 mld zł po 10 latach (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Jeszcze większe korzyści można osiągnąć przy szybszym niż 3 miesiące rocznie podwyższaniu wieku emerytalnego mężczyzn.

Źródło wyliczeń:

P. Lewandowski, Instytut Badań Strukturalnych

B. Włączenie funkcjonariuszy i żołnierzy rozpoczynających służbę od 2012 roku do powszechnego systemu emerytalnego i rentowego.

W latach 1999-2002 wszystkie osoby rozpoczynające pracę w służbach mundurowych były włączane do powszechnego systemu ubezpieczeń, a zatem gromadziły składki na swoje przyszłe świadczenia emerytalne i rentowe. W 2003 r. ponownie wszystkim funkcjonariuszom zapewniono bezterminowe prawo do przechodzenia na wcześniejsze emerytury po 15 latach służby. Od tego czasu należą oni do tzw. zaopatrzeniowego systemu emerytalnego. Oznacza to, że funkcjonariusze i żołnierze nie płacą dzisiaj składek emerytalno-rentowych, a ich świadczenia są finansowane bezpośrednio z podatków.

Skutki dla finansów publicznych:

Z powodu transferów części składek emerytalnych do II filara włączenie funkcjonariuszy i żołnierzy do powszechnego systemu emerytalno-rentowego nie przyniesie oszczędności dla sektora finansów publicznych przez najbliższe 15 lat. Znaczne oszczędności z tej reformy pojawią się jednak ok. 2030 r. i zaczną stopniowo narastać. W 2050 r. są szacowane na ok. 2,3 mld (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunki własne na podstawie: Ministerstwo Finansów (2010), Pierwszy pakiet reform dla konsolidacji finansów publicznych, marzec 2010 r.

(http://www.mf.gov.pl/files/aktualnoci/2010/prezydent_rp_pakiet.pdf)

C. Włączenie górników do powszechnego systemu emerytalnego od 2012 r.

Byłby to powrót do sytuacji sprzed 2005 r. Wówczas posłowie przywrócili górnikom bezterminowe prawo do przechodzenia na wcześniejsze emerytury bez względu na wiek. Górnicy, identycznie jak inne osoby, które rozpoczęły pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przed 1999 r., mieli uzyskać prawo do emerytur pomostowych. Ci górnicy, którzy rozpoczęli pracę po 1999 r. muszą pracować do osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, tj. 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Skutki dla finansów publicznych:

Korzyści powinny rosnać od ok. 0,5 mld zł w 2012 r. do ok. 2 mld zł w 2015 r. W kolejnych latach te korzyści będą jeszcze większe z powodu mniejszych wydatków na wcześniejsze emerytury jak i mniejszych wydatków na normalne emerytury dla górników, którzy osiągną powszechny wiek emerytalny. W 2020 r. oszczędności z tego tytułu można szacować na ok. 4,5 mld zł (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunki FOR na podstawie oceny skutków fiskalnych wyłączenia górników z powszechnego systemu emerytalnego sporządzonych przez MPiPS w 2005 r.

D. Objęcie dochodów lepiej zarabiających rolników podatkiem PIT i składkami ubezpieczeniowymi na ZUS.

W porównaniu z systemem pracowniczym (ZUS) rolnicy płacą niską składkę na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w KRUS, a dodatkowo ich dochody nie są objęte podatkiem dochodowym (płacą jedynie niski podatek rolny). Proponowana reforma zakłada, że od 2012 r. część dochodów rolników, powyżej określonego progu (np. ok. 2000 zł miesięcznie) będzie objęta obowiązkiem płacenia składek ubezpieczeniowych według stawek obowiązujących pracowników w systemie powszechnym oraz podatkiem PIT.

Skutki dla finansów publicznych:

Roczne korzyści dla sektora finansów publicznych z tytułu objęcia dochodów rolników powyżej określonego progu dochodów - podatkiem dochodowym i składkami na ubezpieczenie społeczne według stawek jak w systemie powszechnym od 2012 r. - według różnych szacunków wynoszą od 1,0 do 2,6 mld zł (w warunkach cen i PKB z 2010 r.). W niniejszym opracowaniu przyjęto dolną wartość tego przedziału.

Źródło wyliczeń:

Szacunki FOR na podstawie wyliczeń BCC i PKPP Lewiatan.

E. Uspójnienie wymiaru rent z wymiarem emerytur w 2011 r.

Jest to zmiana, której wprowadzenie rząd zapowiadał na początek 2011 r. Wprowadzenie nowego systemu naliczania rent z tytułu niezdolności do pracy dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., powiązane z wysokością odprowadzanych składek, ma na celu ujednoczenie zasad naliczania rent z zasadami naliczania emerytur w nowym systemie emerytalnym. Jest to element dokończenia reformy emerytalnej. Efektem tej zmiany będzie zachowanie relacji wysokości świadczeń emerytalnych do wysokości świadczeń rentowych, tzn. nie dojdzie do sytuacji, że świadczenie rentowe będzie znacznie wyższe od przyszłej emerytury.

Skutki dla finansów publicznych:

Gdyby zmiana weszła w życie od połowy 2011r. to saldo finansów publicznych wzrośnie od ok. 4 mln zł w 2011 do ok. 940 mln zł w 2020 r. (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Obliczenia własne na podstawie: Ministerstwo Finansów (2010), Pierwszy pakiet reform dla konsolidacji finansów publicznych, marzec 2010 r.

(http://www.mf.gov.pl/files/aktualnoci/2010/prezydent_rp_pakiet.pdf)

Tabela 2. Skutki fiskalne wynikające z dokończenia reformy emerytalnej w latach 2011-2020 (w warunkach cen i PKB z 2010 r.)

	2011	2012	2013	2014	2015	2020
A. Stopniowe podwyższanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn do 67 lat w latach 2012-2021	0	1	2,3	4,1	6,7	17,1
B. Włączenie funkcjonariuszy i żołnierzy do powszechnego systemu emerytalnego	0	-0,03	-0,05	-0,07	-0,09	-0,12
C. Włączenie górników do powszechnego systemu emerytalnego	0	0,5	1,0	1,5	2,0	4,5
D. Objęcie dochodów lepiej zarabiających rolników podatkiem PIT i składkami ubezpieczeniowymi według stawek ZUS	0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
E. Uspójnienie wymiaru rent z wymiarem emerytur	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,9
RAZEM	0,0	2,5	4,3	6,7	9,8	23,4

III. Inne zmiany w systemie ubezpieczeń społecznych zwiększające podaż pracy

A. Wstrzymanie wydłużenia płatnych urlopów macierzyńskich do 26 tygodni w 2014 r.

Analizy międzynarodowe wskazują, że długie płatne urlopy macierzyńskie nie prowadzą do wzrostu liczby posiadanych dzieci i trwale obniżają podaż pracy kobiet. W większości krajów OECD długość płatnych urlopów macierzyńskich wynosi ok. 20 tygodni. Proponujemy wycofanie się z planowanego (do 2014 r.) stopniowego wydłużania urlopów macierzyńskich ponad obowiązujące obecnie 20/22 tygodnie.

Skutki dla finansów publicznych:

Wydatki zmniejszyłyby się w 2011 roku o ok. 0,1 mld zł. W kolejnych latach korzyści zwiększałyby się z ok. 0,5 mld zł w 2012 do 0,9 mld zł w 2015 i 2020 r. (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR na podstawie rządowego uzasadnienia do ustawy zmieniającej Kodeks pracy w zakresie wydłużenia wymiaru urlopów macierzyńskich:

[http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/605642C676BBAC75C12574B8004D197C/\\$file/885.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/605642C676BBAC75C12574B8004D197C/$file/885.pdf)

B. Obniżenie wysokości zasiłków chorobowych z 80 do 60% wynagrodzenia i wprowadzenie 3 dniowego okresu oczekiwania

Niższe niż w Polsce zasiłki chorobowe w relacji do otrzymywanych wynagrodzeń występują np. w Czechach (60% płacy). W wielu krajach UE nie wypłaca się zasiłków za pierwsze dni choroby (np. w Irlandii, Wielkiej Brytanii, Czechach).

Skutki dla finansów publicznych:

Wydatki zmniejszyłyby się w 2011 roku o ok. 0,9 mld zł. W kolejnych latach korzyści z tego tytułu wyniosłyby ok. 2-2,5 mld zł rocznie (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR na podstawie danych ZUS.

C. Dostosowanie wysokości zasiłków chorobowych funkcjonariuszy i żołnierzy do zasad obowiązujących w systemie pracowniczym

Zasiłki chorobowe dla funkcjonariuszy i żołnierzy wynoszą obecnie 100 proc. ich wynagrodzenia, wobec 80% dla pozostałych pracowników. Na zwolnieniu przebywa codziennie co dziesiąty policjant. ZUS nie kontroluje tych zwolnień, bo mundurowi mu nie podlegają. Proponuje się, aby wysokość zasiłków chorobowych w tych grupach zawodowych została obniżona do 60% wynagrodzenia, tak jak dla pozostałych zatrudnionych.

Skutki dla finansów publicznych:

Roczne korzyści w latach 2012-2015 wyniosą ok. 0,01- 0,02 mld zł, a w 2020 r. wzrosną do ok. 0,05 mld zł. (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR na podstawie: Ministerstwo Finansów (2010), Pierwszy pakiet reform dla konsolidacji finansów publicznych, marzec 2010 r.

(http://www.mf.gov.pl/files/aktualnoci/2010/prezydent_rp_pakiet.pdf)

D. Obniżenie wysokości zasiłków opiekuńczych z 80 do 60% wynagrodzenia i wprowadzenie 3 dniowego okresu oczekiwania.

Niższe niż w Polsce zasiłki opiekuńcze w relacji do otrzymywanych wynagrodzeń występują np. w Czechach (60% płacy). W wielu krajach UE nie wypłaca się tych zasiłków za pierwsze dni sprawowania opieki.

Skutki dla sektora finansów publicznych:

Wydatki finansów publicznych zmniejszyłyby się w 2011 roku o ok. 0,1 mld zł. W kolejnych latach korzyści wyniosłyby ok. 0,1-0,2 mld zł rocznie (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR na podstawie danych ZUS.

E. Przywrócenie wysokości zasiłków dla bezrobotnych sprzed ich podniesienia w 2010 r.

W 2010 r. wysokość zasiłków dla bezrobotnych w okresie pierwszych 3 miesięcy pozostawania bez pracy została podwyższona, aby w ten sposób uzyskać efekt stopniowego obniżania świadczenia wraz z wydłużaniem się okresu bezrobocia. Wprowadzenie regresji wysokości zasiłków nie wzmacnia jednak bodźców do szybkiego powrotu do zatrudnienia. Z tego powodu postuluje się przywrócenie ich wcześniejszej wysokości.

Skutki dla finansów publicznych:

Wydatki zmniejszyłyby się w 2011 roku o ok. 0,05 mld zł, a w kolejnych latach o ok. 0,1 mld zł rocznie (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR na podstawie: uzasadnienia do nowelizacji ustawy zmieniającej wysokość zasiłków dla bezrobotnych z dnia 19 grudnia 2008 r. (Druk 1196) oraz prognozy liczby bezrobotnych według danych z „Wytyczne zapewniające stosowanie jednolitych wskaźników makroekonomicznych”, MF, 5.01.2011 r.

Tabela 3. Skutki fiskalne wynikające z innych zmian w systemie ubezpieczeń społecznych, mających na celu zwiększenia podaży pracy w latach 2011-2020 (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

	2011	2012	2013	2014	2015	2020
A. Wstrzymanie planowego wydłużenia płatnych urlopów macierzyńskich	0,1	0,5	0,5	0,8	0,9	0,9
B. Obniżenie wysokości zasiłków chorobowych z 80 do 60% wynagrodzenia oraz ograniczenie ich dostępności poprzez wprowadzenie 3 dniowego okresu oczekiwania	0,9	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
C. Dostosowanie wysokości zasiłków chorobowych funkcjonariuszy i żołnierzy do zasad obowiązujących w systemie pracowniczym	0	0,00	0,01	0,01	0,02	0,05
D. Obniżenie wysokości zasiłków opiekuńczych z 80 do 60% wynagrodzenia oraz ograniczenie ich dostępności poprzez wprowadzenie 3 dniowego okresu oczekiwania.	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
E. Przywrócenie wysokości zasiłków dla bezrobotnych sprzed ich podniesienia w 2010 r.	0,05	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
RAZEM III	1,2	2,6	2,6	2,9	3,0	3,0

IV. Reformy ograniczające pozostałe wydatki publiczne

Propozycje ograniczenia pozostałych wydatków publicznych poprawiają saldo sektora finansów publicznych, a jednocześnie nie osłabiają sił rozwojowych gospodarki.

A. Utworzenie Centrum Usług Wspólnych w administracji centralnej

Koncepcja Centrum Usług Wspólnych (CUW) polega na skoncentrowaniu funkcji wsparcia w profesjonalnie zarządzanej jednostce organizacyjnej świadczącej usługi na rzecz wielu jednostek – klientów wewnętrznych. CUW obsługujące jednostki sektora publicznego można spotkać w wielu rozwiniętych krajach UE. Wprowadziły je np. Wielka Brytania, Francja oraz Włochy.

W sektorze prywatnym podobne rozwiązania, wprowadzane w usługach wsparcia w finansach i księgowości, przynoszą średnio od 20 do 35% oszczędności. W sektorze publicznym oszczędności te mogą być znacznie większe ze względu na większą początkową nieefektywność. Skala oszczędności zależy od tego, czy CUW obejmą tylko administrację centralną, czy również będą z nich korzystały pozostałe części sektora publicznego (np. wspólna księgowość dla „małych” jednostek w administracji samorządowej, przedszkoli, szkół itp.).

Skutki dla finansów publicznych:

Według szacunków Deloitte skala potencjalnych oszczędności wynosi od 4 do 14 mld złotych rocznie. Przyjęliśmy, że oszczędności w administracji centralnej będą rosły od 1 mld zł w 2012 r. do 4 mld zł od 2015 r. (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Deloitte

http://www.deloitte.com/view/pl_PL/pl/uslugi/konsulting/outsourcing/71f317a8be872210VgnVCM100000ba42f00aRCRD.htm

B. Racjonalizacja zakupów towarów i usług w administracji centralnej

Tworzenie tzw. centrów zakupów jest obecnie najczęściej stosowanym narzędziem zwiększania efektywności i poszukiwania oszczędności w administracji publicznej krajów rozwiniętych. W październiku 2010 r. rząd zapowiedział utworzenie centralnej komórki zakupów dla administracji rządowej.

Dzięki dużej skali zamówień takie centrum ma szansę uzyskać znacznie korzystniejsze warunki zakupu towarów i usług (np. samochodów, sprzętu i oprogramowania komputerowego, energii elektrycznej, itp.) w porównaniu do poszczególnych organów administracji. Według szacunków rządu, w ten sposób koszt zakupów dla administracji centralnej można obniżyć nawet o 20-50 proc. Potwierdzają to doświadczenia międzynarodowe, które wskazują, że centralizacja zakupów pozwala uzyskać oszczędności na poziomie 30-40 proc. wyjściowego poziomu kosztów. W 2008 r. wydatki bieżące na zakup towarów i usług zewnętrznych w budżecie państwa stanowiły ok. 14 mld zł (1,1% PKB). W całym sektorze finansów publicznych wydatki te wynosiły ok. 80 mld zł, czyli ok. 6% PKB.

Skutki dla finansów publicznych:

Przyjmujemy, że oszczędności z tytułu wprowadzenia centralizacji zakupów będą rosły od 1 mld zł w 2012 r. do 4 mld zł od 2015 r. (w warunkach cen i PKB z 2010 r.). Większe oszczędności dałoby się uzyskać dzięki wprowadzaniu podobnych rozwiązań również dla jednostek samorządu terytorialnego.

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR

C. Likwidacja becikowego

Jednorazowy zasiłek z tytułu urodzenia dziecka, zwany potocznie „becikowym”, w wysokości 1000 zł nie ma istotnego wpływu na decyzję rodziców odnośnie liczby posiadanych dzieci.

Skutki dla finansów publicznych:

Od połowy 2011 r. zmniejszenie wydatków o ok. 0,2 mld zł, a w kolejnych latach o ok. 0,3 mld zł (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR

D. Obniżenie zasiłku pogrzebowego do 1100 zł.

Choć zasiłek pogrzebowy od marca 2011 r. zostanie obniżony z ok. 6400 zł (tj. dwukrotności przeciętnego wynagrodzenia) do 4000 zł, to nadal będzie on wyższy niż w wielu krajach UE. Przykładowo, na Słowacji świadczenie to wynosi ok. 320 zł, w Belgii ok. 600 zł, w Czechach ok. 750 zł, a w Austrii ok. 1800 zł.

W wielu krajach UE w ogóle nie ma zasiłków pogrzebowych finansowanych z pieniędzy publicznych (np. w Niemczech, Islandii, we Włoszech, w Lichtensteinie, na Węgrzech, Malcie, Norwegii, Finlandii, Szwecji i w Wielkiej Brytanii).

Skutki dla finansów publicznych:

W 2011 r. ok. 0,6 mld zł (zmiana od połowy br.), w kolejnych latach ok. 1,0 mld zł w 2012 r. do 0,8 mld zł w 2020 r. (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR. Dane o wysokości zasiłków w innych krajach z uzasadnienia do ustawy o budżecie na 2011 r.

E. Podniesienie pensum nauczycieli przy utrzymaniu wzrostu ich wynagrodzeń

Tabela 5. Pensum nauczycieli na poszczególnych poziomach edukacji (godziny zegarowe)

	Polska	Finlandia	Średnia dla UE-19*
podstawowe	13,5	17,8	20,9
gimnazja	13,5	15,6	17,5
średnie	13,5	14,5	16,4

*Austria, Belgia, Czechy, Dania, Anglia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Węgry, Irlandia, Włochy, Luksemburg, Holandia, Polska, Portugalia, Słowacja, Hiszpania, Szwecja

Źródło: OECD, Education at Glance 2010

latach 2011-2014) i stopniowa redukcja etatów w szkolnictwie.

Uważamy, że podwyższenie wynagrodzeń nauczycieli bez wprowadzenia jakichkolwiek zmian w wymiarze ich pensum nie ma merytorycznego uzasadnienia. Wprowadzenie tych podwyżek (od września 2011 r.) można zaakceptować wyłącznie wtedy, gdy będzie im towarzyszyć stopniowe podwyższanie pensum nauczycieli (w

Zgodnie z Kartą Nauczyciela pensum wynosi obecnie 18 godzin lekcyjnych (13,5 godzin zegarowych) i jest jednym z najniższych spośród krajów OECD. Podniesienie pensum do poziomu stosowanego w Finlandii⁶ pozwoli na zmniejszenie liczby nauczycieli z obecnych 410 tys. do około 345 tys. bez negatywnych konsekwencji dla jakości edukacji. Nawet po wprowadzeniu powyżej proponowanych zmian, nauczyciele w Polsce będą poświęcali bezpośrednio na nauczanie mniej czasu, niż nauczyciele w należących do OECD krajach UE.

Oprócz nauczycieli, w polskich szkołach pracuje dodatkowo ok. 100 tys. osób posiadających status nauczyciela (są objęci pensum), a nie zajmujących się bezpośrednio dydaktyką (np. bibliotekarze, pedagodzy). Tutaj możliwości podniesienia pensum są jeszcze większe niż w przypadku nauczycieli-dydaktyków. Podniesieniu pensum powinny towarzyszyć reformy zmniejszające obciążenia biurokratyczne nauczycieli.

⁶ Według wyników badań PISA, prowadzonych przez OECD, system edukacji w Finlandii jest oceniany jako najlepszy w UE.

Około 1/3 redukcji etatów można osiągnąć dzięki nie zatrudnianiu nowych nauczycieli w miejsce tych, którzy odejdą na emeryturę. Pieniądze przeznaczone na opłacenie nadgodzin mogą częściowo zostać włączone do podstawowych pensji. Mniejsza liczba nieznacznie więcej pracujących, ale lepiej opłacanych, a przez to bardziej zmotywowanych nauczycieli powinna przyczynić się do poprawy jakości edukacji.

Skutki dla finansów publicznych:

Liczba osób pracujących w szkołach podstawowych, gimnazjach i ponadgimnazjalnych powinna zmniejszyć się o łącznie o 90 tys., w tym o 65 tys. nauczycieli i o 25 tys. pracowników nie zajmujących się dydaktyką. To pozwoli na zmniejszenie wydatków finansów publicznych od ok. 0,5 mld zł w 2011 r. do ok. 5 mld zł w 2020 r. (w warunkach cen i PKB z 2010r.)

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR na podstawie danych o liczbie nauczycieli według stopnia awansu zawodowego, kwocie bazowej oraz wysokości składek płaconych przez pracodawcę oszacowano dzisiejszą wielkość funduszu płac. Otrzymałą kwotę, corocznie zmienianą o inflację, przyjęto jako scenariusz bazowy. Następnie założono stopniowe podnoszenie pensum do poziomu fińskiego, rozłożone na 4 lata i towarzyszącą mu proporcjonalną redukcję liczby etatów, uwzględniającą również zmianę liczby uczniów w poszczególnych latach. Na tej podstawie obliczono zmiany funduszu płac wynikające z wprowadzenia reformy i porównano je ze scenariuszem bazowym. Przyjęto, że poza nauczycielami odchodzącymi na emeryturę, większość podejmie inną pracę.

Tabela 6. Wpływ proponowanych zmian na liczbę etatów oraz płace nauczycieli i skutki dla finansów publicznych

	2010	2011	2012*	2013	2014	2015	2020
liczba uczniów	100%	97%	102%	100%	100%	99%	102%
liczba etatów	100%	98%	95%	89%	84%	82%	82%
pensum**	100%	100%	109%	115%	121%	121%	121%
płaca**	100%	107%	112%	112%	112%	112%	112%
Oszczędności (mld zł)	0,0	0,4	1,5	3,1	4,5	5,2	5,1

* objęcie obowiązkiem szkolnym 6-latków zwiększy liczbę uczniów

**Średnia ważona liczbą nauczycieli na poszczególnych poziomach edukacji

F. Reguła zrównoważonego budżetu dla jednostek samorządu terytorialnego

Znalezienie oszczędności wystarczających do utrzymania części kapitałowej systemu emerytalnego w obecnych rozmiarach jest możliwe nie tylko w budżecie państwa i ubezpieczeniach społecznych, ale też w budżetach samorządów. W latach 2007-2010 saldo w finansach instytucji samorządowych pogorszyło się z 0,0% PKB do co najmniej 1,0% PKB. Wprowadzenie reguły zrównoważonego budżetu dla samorządów oznaczałoby włączenie samorządów do poszukiwania oszczędności niezbędnych do uzdrowienia finansów publicznych. Zgodnie z tą regułą od 2015 r. samorzady nie będą mogły w swoich budżetach mieć deficytu, chyba że byłby on finansowany z nadwyżek z lat wcześniejszych.

Skutki dla finansów publicznych:

Deficyt zmniejszyłby się o ok. 1,0 proc. PKB, czyli zbliżoną do proponowanej przez rząd redukcji transferów do OFE.

Źródło wyliczeń:
Szacunek FOR.

Tabela 7. Skutki fiskalne wynikające z proefektywnościowego ograniczenia wydatków w latach 2011-2020 (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

	2011	2012	2013	2014	2015	2020
A. Utworzenie Centrum Usług Wspólnych w administracji centralnej	0	1,0	2,0	3,0	4,0	4,0
B. Racjonalizacja zakupów towarów i usług w administracji centralnej	0	1,0	2,0	3,0	4,0	4,0
C. Likwidacja becikowego	0,2	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
D. Obniżenie zasiłku pogrzebowego	0,6	1,1	1,0	0,9	0,9	0,8
E. Podniesienie pensum nauczycieli (przy utrzymaniu zaplanowanego wzrostu wynagrodzeń)	0,4	1,5	3,1	4,5	5,2	5,1
F. Reguła zrównoważonego budżetu dla jednostek samorządu terytorialnego	0	0	0	0	14,0	14,0
RAZEM IV	1,2	4,9	8,4	11,7	28,4	28,2

V. Proefektywnościowe uproszczenie podatków, likwidacja lub ograniczanie ulg podatkowych

A. Modyfikacja ulgi prorodzinnej

Zmiana polityki prorodzinnej powinna doprowadzić do lepszego adresowania pomocy publicznej dla rodzin w trudnej sytuacji, szczególnie wielorodzinnych. Wprowadzenie ulg podatkowych na dzieci oraz „podwójnego becikowego” miało na celu poprawę sytuacji finansowej w rodzinach z dziećmi, a w efekcie zwiększyć współczynnik dzietności w Polsce.

Obecna konstrukcja tej ulgi sprawia jednak, że z ulgi prorodzinnej mogą korzystać w pełnej wysokości głównie podatnicy (rodziny) o wysokich dochodach. Z powodu niskich dochodów, wiele biedniejszych rodzin korzysta z tej ulgi tylko w ograniczonym stopniu. Na przykład, w 2009 r. ponad połowa dzieci (55%) w Polsce wychowywała się w rodzinach, w których roczny dochód nie przekraczał 30 tys. zł (65% małżeństw rozliczających się wspólnie i 74% podatników rozliczających się indywidualnie lub osób samotnie wychowujących dzieci). Spośród rodzin o tym poziomie dochodów, w 2009 r. z ulgi prorodzinnej w pełnej wysokości skorzystało zaledwie 26% małżeństw rozliczających się wspólnie i jedynie 12% podatników rozliczających się indywidualnie.

Doświadczenia krajów zachodnioeuropejskich pokazują, że efektywność polityki demograficznej mierzona relacją publicznej pomocy do przyrostu dzietności jest niewielka. Poprawie dzietności najlepiej służy stabilny wzrost gospodarczy i niskie bezrobocie, co z kolei wymaga obniżania długu publicznego i niskiego deficytu fiskalnego. Doświadczenia międzynarodowe wskazują również, że najwyższe współczynniki dzietności występują w krajach, w których odnotowuje się wysokie stopy zatrudnienia kobiet.⁷ Dlatego potrzebne jest uelastycznienie kodeksu pracy, który nie w pełni chroni przed zwolnieniem młode matki oraz ułatwień zakładania i prowadzenia żłobków i przedszkoli.

Prawo do ulgi na dzieci powinno dotyczyć wyłącznie rodzin o przeciętnie niskim poziomie dochodów lub dopiero na trzecie i kolejne dzieci w rodzinie.

⁷ Raport FOR, 2010, Matka Polka pracująca.

Skutki dla finansów publicznych:

Zmniejszenie ubytku w dochodach z PIT od ok. 3,3 mld zł w 2013 r. do ok. 3 mld zł od 2015 r. (w warunkach cen i PKB z 2010 r.). Zakładamy, że wysokość ulgi będzie zamrożona do 2015 r., a w kolejnych latach waloryzowana inflacją.

Źródło wyliczeń:

Szacunki FOR na podstawie: Ministerstwo Finansów (2010), Preferencje podatkowe w Polsce.

B. Likwidacja ulgi na internet w podatku dochodowym

Celem wprowadzenia ulgi na internet było złagodzenie skutków opodatkowania usług dostępu do Internetu podatkiem VAT. Obecnie ulga ta nie przyczynia się jednak do zwiększania dostępu Polaków do Internetu. Liczba użytkowników internetu na obszarach wiejskich rośnie szybciej niż w miastach, choć rolnicy nie mogą korzystać z tej ulgi (dotyczy ona wyłącznie płatników podatku PIT).

Badania GUS⁸ prowadzone od 2004 r. wskazują, że główną przyczyną braku dostępu do internetu jest brak odczuwania takiej potrzeby, deklarowany w 2008 r. przez 45% gospodarstw domowych bez dostępu do sieci internetowej. Wysokie koszty dostępu oraz sprzętu stanowiły istotną barierę tylko dla około jednej czwartej spośród gospodarstw domowych, które nie miały dostępu do internetu w 2008 r.

Skutki dla finansów publicznych:

Zmniejszenie ubytku w dochodach z PIT od 2013 r. ok. 0,3-0,35 mld zł rocznie (w warunkach cen i PKB z 2010 r.). Zakładamy, że wysokość ulgi będzie zamrożona do 2015 r., a w kolejnych latach waloryzowana inflacją.

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR na podstawie Ministerstwo Finansów (2010), Preferencje podatkowe w Polsce.

C. Likwidacja zwrotu części VAT za materiały budowlane

Celem wprowadzenia zwrotu części podatku VAT na materiały budowlane było złagodzenie skutków wzrostu tego podatku po wejściu Polski do UE w 2004 r. Ulga ta nie rozwiązuje problemu dostępności mieszkań w Polsce, ale przyczynia się do wzrostu popytu na rynku materiałów budowlanych, co prowadzi do wzrostu ich cen.

Skutki dla finansów publicznych:

Zwiększenie dochodów od ok. 0,9 mld zł w 2012 r. do 0,7 mld zł w 2020 r. (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR

---

⁸ Społeczeństwo informacyjne w Polsce, Wyniki badań statystycznych z lat 2004-2008, GUS 2010.

D. Likwidacja obniżonej (8 %) stawki VAT na usługi hotelarskie

Z usług hotelarskich w przeważającej mierze korzystają klienci biznesowi i zagraniczni, dla których wybór Polski jako miejsca pobytu nie jest zdeterminowany cenową konkurencyjnością tych usług. Ponadto, z usług tych częściej korzystają osoby o wysokich dochodach niż biedne. Preferencyjna stawka VAT na usługi hotelarskie stanowi dotację do luksusowej konsumpcji dla bogatych, dlatego też należy podnieść ją do poziomu stawki podstawowej - 23%.

Skutki dla sektora finansów publicznych:

Przy założeniu likwidacji tej ulgi od połowy 2011 roku, zmiana ta przyniosłaby oszczędności dla budżetu państwa w 2011 roku około 350 mln złotych, zaś w 2012 roku około 700 mln złotych.

Źródło wyliczeń:

Szacunki FOR na podstawie raportu Ministerstwa Finansów „Preferencje podatkowe w Polsce” Warszawa 2010

Tabela 8. Skutki fiskalne wynikające z uproszczenia podatków, likwidacji lub ograniczania ulg podatkowych w latach 2011-2020 (w warunkach cen i PKB z 2010 r.)

	2011	2012	2013	2014	2015	2020
Zmiana polityki prorodzinnej - modyfikacja ulgi prorodzinnej	0	0	3,3	3,1	2,9	3,2
Likwidacja ulgi na Internet	0,0	0	0,33	0,31	0,29	0,32
Likwidacja zwrotu części VAT za materiały budowlane	0,5	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7
Likwidacja obniżonej stawki VAT na usługi hotelarskie	0,35	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
RAZEM V	0,85	1,9	5,2	4,9	4,7	4,9

VI. Pozostałe dochody sektora finansów publicznych

1. Dochody ze sprzedaży praw do emisji CO2

Zgodnie z tzw. dyrektywą klimatyczną (2009/29/WE) od 2013 r. rozpoczyna się III faza Europejskiego Systemu Handlu Emisjami (ETS), w ramach której sektor energetyczny oraz część sektorów przemysłowych będzie zobligowana do zakupu pozwoleń na emisję CO2. Dochody ze sprzedaży tych pozwoleń będą wpływały do budżetu państwa, a nie zostały uwzględnione w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2010-2013.

Zgodnie z dyrektywą 2009/29/WE państwo członkowskie samodzielnie określają sposób wykorzystania dochodów uzyskanych ze sprzedaży uprawnień na aukcjach jedynie w odniesieniu do 50 proc. puli uprawnień rozdzielanych proporcjonalnie między państwa członkowskie. Pozostałe dochody muszą zostać wydane na cele zdefiniowane w ww. dyrektywie. Cele te można ogólnie podzielić na dwie grupy:

- subsydiowanie projektów ograniczających emisję dwutlenku węgla;
- wsparcie finansowe gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach mające na celu uwzględnienie niekorzystnych skutków społecznych realizacji polityki klimatycznej.

Druga z tych kategorii jest dość pojemna i pozwala uwzględnić wiele instrumentów polityki fiskalnej. Przykładowo, możliwe jest uzasadnienie, że dochody z aukcji pozwoliły na utrzymanie podatku VAT na żywność na niezmiennym poziomie, co w większym stopniu poprawia sytuację finansową gospodarstw biedniejszych (a więc dotkniętych negatywnymi skutkami polityki klimatycznej w większym stopniu), niż zamożniejszych.

Skutki dla finansów publicznych:

Od ok. 4 mld zł w 2013 r., do ok. 10 mld zł w 2020 r. (w warunkach cen i PKB z 2010 r.).

Źródło wyliczeń:

Szacunek FOR

Powyższy tekst przedstawia szeroki zakres reform potrzebnych Polsce, by trwale i mocno przyspieszyć wzrost gospodarczy. Podkreślamy jednak, że możliwe jest opracowanie także mniejszych pakietów reform, dających przyspieszenie wzrostu gospodarczego i pozwalających uratować reformę emerytalną.

Tabela 9. Podsumowanie skutków rządowej propozycji redukcji składki OFE dla finansów publicznych (dane w mld zł, w warunkach cen i PKB z 2010 r.)⁹

	2011	2012	2013	2014	2015	2020
Zmniejszenie deficytu wynikające z redukcji składki do OFE z 7,3% do 2,3% od kwietnia 2011r, a potem wzrost do 3,5% w 2017 r.	11,6	15,5	13,9	13,8	13,2	13,2
Zmniejszenie deficytu wynikające z redukcji składki do OFE z 7,3% do 2,3% od kwietnia 2011r, a potem wzrost do 3,5% w 2017 r. w % PKB (2010)	0,8%	1,1%	1,0%	1,0%	0,9%	0,9%

⁹ Przy założeniu, że nowa ustawa zostanie uchwalona przez sejm i podpisana przez prezydenta w przeciągu najbliższych 2 miesięcy i wejdzie w życie 1 IV 2011.

Tabela 10. Podsumowanie skutków dla finansów publicznych proponowanego pakietu reform (dane w mld zł, w warunkach cen i PKB z 2010 r.)

I. Przyspieszenie prywatyzacji	2011	2012	2013	2014	2015	2020
Przyspieszenie prywatyzacji w stosunku do założeń przedstawionych w Wieloletnim Planie Finansów Państwa 2011-2013	11,6	6,9	6,6	bd.	bd.	bd.
II. Dokończenie reformy emerytalnej						
A. Stopniowe podwyższanie wieku emerytalnego K i M do 67 lat	0	1	2,3	4,1	6,7	17,1
B. Włączenie funkcjonariuszy i żołnierzy do powszechnego systemu emerytalnego	0	-0,03	-0,05	-0,07	-0,09	-0,12
C. Włączenie górników do powszechnego systemu emerytalnego		0,5	1,0	1,5	2,0	4,5
D. Objęcie dochodów lepiej zarabiających rolników podatkiem PIT i składkami ubezpieczeniowymi według stawek ZUS	0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
E. Uspójnienie wymiaru rent z wymiarem emerytur	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,9
RAZEM II (mld zł)	0,0	2,5	4,3	6,7	9,8	23,4
III. Inne zmiany w systemie ubezpieczeń społecznych zwiększające podaży pracy						
A. Wstrzymanie planowego wydłużenia płatnych urlopów macierzyńskich	0,1	0,5	0,5	0,8	0,9	0,9
B. Obniżenie wysokości zasiłków chorobowych z 80 do 60% wynagrodzenia oraz ograniczenie ich dostępności poprzez wprowadzenie 3 dniowego okresu oczekiwania	0,9	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
C. Dostosowanie wysokości zasiłków chorobowych funkcjonariuszy i żołnierzy do zasad obowiązujących w systemie pracowniczym	0	0,00	0,01	0,01	0,02	0,05
D. Obniżenie wysokości zasiłków opiekuńczych z 80 do 60% wynagrodzenia oraz ograniczenie ich dostępności poprzez wprowadzenie 3 dniowego okresu oczekiwania.	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
E. Przywrócenie wysokości zasiłków dla bezrobotnych sprzed ich podniesienia w 2010 r.	0,05	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
RAZEM III (mld zł)	1,1	2,6	2,6	2,9	3,0	3,0
IV. Ograniczenie innych wydatków publicznych						
A. Utworzenie Centrum Usług Wspólnych w administracji centralnej	0	1	2	3	4	4
B. Racjonalizacja zakupów towarów i usług w administracji centralnej	0	1	2	3	4	4
C. Likwidacja becikowego	0,2	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
D. Obniżenie zasiłku pogrzebowego	0,6	1,1	1,0	0,9	0,9	0,8
E. Podniesienie pensum nauczycieli (przy utrzymaniu zaplanowanego wzrostu wynagrodzeń)	0,4	1,5	3,1	4,5	5,2	5,1
F. Reguła zrównoważonego budżetu dla jednostek samorządu terytorialnego	0	0	0	0	14	14
RAZEM IV	1,2	4,9	8,4	11,7	28,4	28,2
V. Proefektywnościowe uproszczenie podatków, likwidacja lub ograniczanie ulg podatkowych						
A. Modyfikacja ulgi prorodzinnej	0	0	3,3	3,1	2,9	3,2
B. Likwidacja ulgi na Internet	0	0	0,33	0,31	0,29	0,32
C. Likwidacja zwrotu części VAT za materiały budowlane	0,5	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7
D. Likwidacja obniżonej stawki VAT na usługi hotelarskie	0,35	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
RAZEM V	0,85	1,6	5,2	4,9	4,7	4,9
VI. Pozostałe						
Dochody ze sprzedaży praw do emisji CO2	0	0	4	5	6	10
RAZEM (I + II + III + IV + V + VI) mld zł (2010)	14,75	18,5	31,1	31,2	51,8	69,5
RAZEM (I + II + III + IV + V + VI) w % PKB (2010)	1,1%	1,3%	2,2%	2,2%	3,6%	4,9%